3. HEINICH, N. La sociologie à l'épreuve des valeurs. În: Cahiers internationaux de sociologie. No. 2 (121), 2006, pp. 287-315.
4. ZANGWILL, N. Aesthetic Creation. Oxford University Press. Oxford, 2007, DOI:10.1093/acprof:oso/9780199261871.001.0001

Reconsiderarea managementului școlii de arte A. Stârcea”, mun. Chișinău, din perspectiva pedagogiei competențelor
Reconsidering the management of the art school „Alexei Stârcea”, Chișinău, from the perspective of competence pedagogy”

Iulia Mîndrescu, Școala de Arte „A. Stârcea”,

doctorandă, UPS „Ion Creangă”

ORCID: 0000-0003-0851-9221

CZU 373.07:005

Rezumat

În articol se prezintă oportunitatea reconsiderării managementului școlii de arte în actualitate, reconceptualizarea procesului de proiectare-planificare-organizare și desfășurare a procesului educațional din perspectiva competențelor la nivel macrostructural și microstructural, integrată în Proiectul finalităților pedagogice din perspectiva educației instrumental-artistice în raport cu planul de învățământ, conceperea unui Model de învățare a competențelor

elementare instrumental-artistice, cu specificarea acestora.

Cuvinte-cheie: management, școala de arte, competență, model de învățare, educația estetică, interculturalitate.

Abstract

The article addresses the opportunity of reconsidering the management of the art school nowadays, the reconceptualization of the designing-planning-organizational process and the development of the educational process from the perspective of the macro-structural and micro-structural competences, integrated in the Project of the pedagogical aims from the instrumental-artistic education perspective vis-à-vis the education plan, designing a Model for learning the basic instrumental-artistic competences with their respective specification.

Keywords: management, School of Arts, competence, learning Model, esthetic education, interculturality.

Școala de arte „A. Stârcea” din mun. Chișinău, prin tot conținutul activității sale, contribuie plenar la educația estetică a elevilor și acest lucru conturează esența *managementului școlii de arte, ca instituție de cultură, care direcționează activitatea organizației de profil cultural către o anume finalitate – însușirea de valori în sens estetic, artistic, moral, spiritual, dezvoltarea și promovarea acestor valori, protejarea și punerea în circulație a patrimoniului cultural.*

Managementul școlii de arte vizează managementul cultural, managementul învățământului artistic, care, la noi, nu este încă o disciplină științifică consolidată, care să contribuie la dezvoltarea și extinderea practicilor artistice și culturale.

Managementul educațional al școlii de arte, în esența sa, devine un management de calitate, se concentrează pe dimensiunea umană și utilizează strategii de tip comunicativ, de colaborare/participare, negociere și realizare a doleanțelor copiilor și părinților privind împlinirea vocației de dezvoltare prin creație artistică/estetică a ființei umane.

Pedagogia competențelor impune reconsiderarea managementului școlii de arte, regândirea conținutului acestuia din perspectiva competențelor, ținând cont de specificul activității școlii de arte, care reclamă un management al instruirii centrat pe subiect, pe cel ce învață, pe aspecte de individualizare și diferențiere în raport cu potențialul de care dispune fiecare elev, interesele și aptitudinile, capacitățile sale. Astfel, politicile educaționale actuale promovate în R. Moldova cer ca managementul școlii de arte să asigure procesul de proiectare-implementare-evaluare a curriculumului școlii din perspectiva competențelor, o reconceptualizare a procesului educațional la nivel macrostructural și microstructural (Tabelul 1). Tabelul 1. Proiectarea finalităților pedagogice în perspectiva educației

instrumental-artistice în raport cu planul de învățământ al școlii de arte [3; 1; 5; 7; 8]

Proiectarea finalităților pedagogice în perspectiva educației instrumental-artistice		Durata studiilor, claselor și numărul total de ore pe săptămână							
I. La nivelul sistemului educațional vocațional		pe săptămână							
(1) Ideal pedagogic: formarea personalității integre, armonios dezvoltate, creative, inovative, deschise		Cl.1	Cl.2	Cl.3	Cl.4	Cl.5	Cl.6	Cl.7	Cl.8
(2) Scopuri pedagogice:									
• democratizarea educației/învățării în temei de intrare-ieșire;									
• formarea deprinderilor, competențelor instrumental-artistice, respectând identitatea culturală;									
• valorificarea învățământului vocațional de arte în sensul progresului sociuman.									
(3) Obiective generale ale sistemului de învățământ vocațional de arte:									
• abordarea sistemică (globală, interdisciplinară, în sensul educației permanente);									
• abordarea curriculară centrată pe formarea de competențe;									
• abordarea psihologică, în sensul dezvoltării potențialului de care dispune fiecare elev.									
II. La nivelul procesului de învățământ									
(1) Obiectiv general (al planului de învățământ):									
• stimularea capacității de învățare inovatoare, creativă;									
• formarea de competențe generale și specifice conform standardelor educaționale stabilite.									
(2) Obiective specifice:									
• dobândirea culturii generale instrumental-artistice;									
• dobândirea culturii generale de bază în domeniul (cunoștințe, capacități, aptitudini, atitudini, principii fundamentale în domeniul disciplinelor cunoașterii etc.);									
• orientarea culturii generale spre profiluri de cunoaștere, spre cultura de specialitate/profesională.									
Profilul de studii									
Specialitatea și disciplinele		Cl.1	Cl.2	Cl.3	Cl.4	Cl.5	Cl.6	Cl.7	Cl.8
Profilul Muzică. Specialitatea Interpretare instrumentală									
Instrumente cu clape: pian		6,5	6,5	6,5	7,5	10	10	11	5
Instrumente cu corzi: violă, violoncel, chitară		6,5	6,5	6,5	7,5	10	10	11	5
Profilul Muzică. Specialitatea Interpretare instrumentală									
Instrumente aere-fonice și percuție: flaut, trompetă, clarinet, saxofon, trombon, oboi, xilofon, baterie		6,5	7,5	10	10	11	6		
Instrumente populare: acordeon, nai, tambal, cobză		6,5	7,5	10	10	11	6		
Profilul Muzică. Specialitatea Interpretare corală									
Cor		6	6	6	8	8	8	8	
Profilul Arte Vizuale. Specialitatea Arta plastică									
Arta plastică: desen, pictură, compoziție, artă decorativă, aplicată, sculptură, modelaj		13	13	13	13	13			
Profilul Arte Teatrale. Specialitatea Actorie									
Actorie		9	9	9	9	9	6		
Profilul Arte Coregrafică. Specialitatea Dans popular									
Coregrafie		11	12	12	12	12	6		

Conținutul *educației estetice* este concretizat în ceea ce se înțelege prin cultura estetică școlară, care se prezintă în două ipostaze:

- cultura obiectivă*, reprezentată de un ansamblu de cunoștințe și ca practici estetice, prevăzute în documentele școlare și transmise în procesul instructiv-educativ realizat în școală;
- cultura subiectivă*, care apare – așa cum remarcă G. Văideanu – „ca rezultat spiritual, produs în individ, de asimilare a culturii obiective”. Acest rezultat spiritual se concretizează într-un ansamblu de capacități, aspirații, sentimente și convingeri estetice – toate subsumate și integrate unui ideal estetic [Apud 8].

Creșterea calității educației estetice prin asigurarea realizării intereselor, doleanțelor copiilor și părinților în satisfacerea dezvoltării capacităților, aptitudinilor, talentelor muzical-artistice trebuie să devină, în mod explicit, activitatea

de bază a întregului proces de management educațional în școala de arte, valorificându-se plenar, în acest scop, prevederile curriculumului educațional pentru școala de arte. Parte centrală a educației estetice, educația artistică are o sferă de acțiune mai restrânsă (vizează numai valorile artei), sondează însă mai adânc, presupune un grad mai mare de inițiere, angajează calități mai subtile și solicită mai complex personalitatea în ansamblul ei. Obiectivele, conținuturile, metodele și formele educației artistice sunt puternic individualizate, se exprimă prin limbaje și tehnici specializate și implică o competență profesională atestată la cel ce o realizează în școală sau în afara școlii. Distincția între educația estetică și cea artistică este relativă, fiind determinată, în primul rând, de particularitățile valorilor estetice prin care se realizează. Drept urmare, **Planul de învățământ al școlii de arte este stabilit de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării** și reprezintă un document oficial de proiectare globală a conținutului instruirii, care stabilește, conform criteriilor valorice/pedagogice, scopurile și obiectivele educației instrumental-artistice, adaptate la nivel de politică a educației, implică o repartizare de timp de învățare pe profiluri de formare conform prevederilor politicilor educaționale, ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, opțiunile și interesele acestora, de experiențele în domeniu și este structurat pe trei niveluri [11]: *nivelul 0* – învățământul preșcolar, preconizat pentru

copiii cu vârsta de 5-7 ani (grupa pregătitoare); *nivelul I* – învățământul primar, clasele a I-a – a IV-a cu profil „Muzică”, cu durata studiilor de 1-8 ani; *nivelul II* – învățământul gimnazial, clasele a V-a – a VIII-a cu profil „**Muzică**”, cu durata studiilor de 1-8 ani, clasele a III-a – a VI-a cu profil „Muzică” și clasele a I-a – a V-a cu profilurile: „**Arta plastică**”, „**Arta teatrală**”, „**Arta coregrafică**”. Fiecare profil prevede discipline specifice de formare; de exemplu, *profilul Muzică, specialitatea Interpretare Instrumentală* – Instrument muzical special, Solfegiu și Teoria Muzicii, Literatură Muzicii, Instrument auxiliar, Exersări colective: cor, orchestră (ore săptămânale pentru grup), disciplina opțională (de formare profesională), ansamblu (pentru fiecare elev). Activitatea de instruire reprezintă principalul subsistem al activității de educație, planificată întru formarea de competențe specifice prin determinarea de *obiective – conținuturi – metode de predare – învățare-evaluare*, realizată prin acțiuni integrate în cadrul oricărei activități de instruire în procesul de învățământ în cadrul unor forme de organizare generale (formale, nonformale), particulare (frontale, pe microgrupe, individuale) și activități concrete (lecții, cercuri de specialitate, consultații individuale și de grup etc., *lecția* fiind forma principală de organizare a instruirii în cadrul procesului de învățământ).

Experiența pedagogică acumulată pe parcursul anilor mi-a permis elaborarea unui

model de învățare, acceptat și promovat de noi în Școala de Arte „A. Stârcea”, mun. Chișinău, ca reper epistemologic, model constituit în baza consultării lucrărilor de specialitate [3; 1; 5; 6; 10].

Analiza și validarea Modelului respectiv implică valorificarea *conceptelor fundamentale* ale *pedagogiei*, dar și ale *normativității* și ale *metodologiei specifice*, angajate la nivelul construcției *modelului praxiologic* și la nivelul ordonării sale prin intermediul *principiilor* (generale, ale proiectării; specifice – ale organizării, planificării, realizării-dezvoltării; didactice) [3; 1; 6].

Figura 1. Modelul praxiologic al structurii de funcționare a instruirii/învățării [Apud 2].

Diferențierea curriculară vizează adaptarea procesului de predare-învățare la posibilitățile aptitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și stilul de învățare al elevului. Această **strategie diferențiată** redă trecerea de la „o școală pentru toți” la „o școală pentru fiecare”,

trecere ce poate fi realizată tocmai prin posibilitățile oferite de proiectarea și aplicarea onestă a curriculumului în condițiile în care are loc într-adevăr trecerea la centrarea pe nevoile și interesele elevului, aspect specific școlii de arte. În acest context, pentru instituții de acest gen, precum este școala de arte, se potrivește schema de diferențiere a instruirii, elaborată de C. Crețu.

Figura 2. Schema de diferențiere a instruirii [4]

Aceste orientări pot și trebuie realizate și prin crearea unui mediu favorabil învățării, care presupune: condiții destinse, permissive de susținere și securizare, stimularea prin promovarea transferurilor de opinii, aprecieri, observații, sugestii, valorificarea experiențelor personale, încurajarea exprimării originale, a gândirii divergente, a asumării riscului, acceptarea și respectarea diferențelor între indivizi, comunicarea empatică, echilibrul între conduita competițională și cea cooperantă. Evaluarea diferențiată se referă atât la instrumentele utilizate, cât și la aptitudinile și deprinderile formate, precum și la conținutul informațional (interdisciplinar, intradisciplinar sau transdisciplinar). Pentru a fi eficace și efective, rezultatele evaluărilor trebuie interpretate și analizate, pentru că numai astfel se pot proiecta și realiza activități de reglare și remediere – individuale sau pe

grupuri de nivel –, care să permită fiecărui elev să progreseze în mod real. Tendința de creare a condițiilor pentru egalitatea șanselor de reușită ale tuturor elevilor și în legătură cu aceasta a făcut posibilă apariția și dezvoltarea diverselor modele consacrate în științele socioumane vizând problema dată: *modelul sociologic al reproducerii culturale, modelul psihologic al stadiilor dezvoltării intelectuale, modelul pedagogic al accelerării instruirii, modelul optimizării procesului de instruire* etc. Printre acestea, un loc aparte îl ocupă *modelul învățării* depline, propus de John Carrol [Apud 2], care precizează că nivelul de învățare atinge cota maximă atunci când raportul dintre timpul efectiv folosit și timpul necesar este egal cu 1.

$$\text{Nivelul de învățare} = f \left[\frac{\text{Timpul efectiv folosit}}{\text{Timpul necesar}} \right]$$

În realitate, este destul de dificil să se obțină acest rezultat, pentru că elevii folosesc mai puțin timp pentru învățare decât este necesar. Factorii mai ușor de influențat în scopul sporirii eficienței procesului didactic sunt: calitatea instruirii, care depinde direct de profesor, perseverența, ocazia de învățare și, întrucâtva, de aptitudinea de învățare. Dezvoltările ulterioare ale învățării depline, realizate de B. Bloom și colaboratorii săi, au scos în evidență că (1) există elevi care învață mai rapid și elevi care învață mai lent și (2), în funcție de asigurarea unor condiții de învățare favorabile, majoritatea elevilor sunt foarte asemănători sub aspectul capacităților

de învățare, al vitezei de învățare și al motivației în vederea învățării, ceea ce se confirmă în realitatea școlară [Ibidem]. În perspectiva pedagogiei competențelor și a finalităților educației instrumental-artistice, am determinat tipurile de competențe prevăzute pentru formare în Școala de Arte (Tabelul 2).

Tabelul 2. Tipurile de competențe prevăzute pentru formare în școala de arte „A. Stârcea”

Competența	Scopul educației	Tehnologii pedagogice de bază	Tipuri de activități
1	2	3	4
Competențe elementare: posedarea de mijloace elementare de cunoaștere, însușirea bazelor cunoașterii teoriei și practicilor muzicale	Formarea personalității, posedarea de cunoștințe necesare pentru instruire/învățare muzicală și formarea de deprinderi practice la pian	Instruire dezvoltativă, formarea interesului de cunoaștere, a deprinderilor de interacțiune profesor-elev	Lecții, ocupații, concursuri de cunoaștere, activitate muzicală publică a elevilor
Competențe funcționale: posedarea de mijloace de cunoaștere muzicale de bază, a culturii proceselor de posedare a instrumentului (pian)	Formarea personalității care are un potențial dezvoltat, care gândește și dispune de capacități de dirijare eficientă a proceselor de bază ale existenței sale în lumea	Implementare a metodelor euristice și a instruirii dezvoltative, de dezvoltare a personalității intelectuale, armonios dezvoltate	Instruire individuală și autoinstruire, participare la concursuri muzicale (la disciplină)

	muzicii		
Competențe informaționale: însușirea spațiului informațional, valorificarea culturii informaționale la disciplină (pian)	Formarea personalității care dorește să obțină cunoștințe și să le aplice în practică, care are tendințe spre autoinstruire	Instruire diferențiată și personalizată, învățare cu ajutorul internetului	Însușirea bazelor tehnologiilor informaționale, a posibilităților internetului, a altor surse de comunicare și învățare
Competență metodologică: însușirea conceptului de „formare muzicală”, determinarea propriului traseu de formare muzicală la pian	Formarea personalității, orientată spre valorile umaniste: libertate, creativitate, unicitatea persoanei și individualitate	Formarea unei poziții moral-spiritual active	Păstrarea tradițiilor școlii, menținerea legăturilor cu elevii/absolvenții cu performanță în domeniu
Competențe comunicaționale: posedarea de forme de interacțiune socioculturală, cunoașterea culturii muzicale în domeniu	Formarea unei personalități active, care posedă deprinderi de receptare și înțelegere a valorilor general-umane, muzicale, care acceptă responsabilitatea și deschiderea	Formarea culturii de comunicare, de comunicare nonviolentă, stăpânirea limbii materne și tendința de însușire a altor limbi, întru dezvoltarea culturii comunicării	Învățarea unor deprinderi sociale, a învățării în grup/colectiv, acordare de ajutor social
Competențe preprofesionale: cunoașterea culturii	Formarea la elevi a capacității de realizare a	Orientarea profesională, formarea deprinderilor de muncă în	Activitatea de diagnosticare. Susținere

profesionale, a domeniului de interes muzical, posedarea de deprinderi muzicale caracteristice domeniului, capacitatea de proiectare a creșterii proprii	propriului destin muzical-artistic, prin antrenare în activități specifice, formarea motivației pentru o viață creatoare, cu sens	domeniul de interes muzical	a informațională a elevilor și acordare a de ajutor în alegerea profesiei. Organizarea de investigații sociale
Competențe interculturale: familiarizarea cu diversitatea culturală a domeniului, acceptarea diversității	Formarea personalității ce posedă o gândire umanistă, care valorizează creator cultura universală, potențialul propriu	Învățământ umanitar și suplimentar ce asigură formarea deprinderilor culturii comunicării	Crearea rețelei de cursuri facultative, organizarea concursurilor

În contextul examinat, sunt actuale **competențele transversale ale disciplinei pian**, care vizează: participarea afectivă în actul muzical de interpretare; redarea imaginii artistice și a conținutului ideatic al creației muzicale prin identificarea limbajului muzical; dezvoltarea abilităților muzical-practice și integrarea în activități cultural-artistice școlare și interșcolare; studierea și înțelegerea diversității fenomenului muzical-artistic din perspectiva semnificațiilor emoționale, estetice, sociale și spirituale; educarea simțului estetic al elevilor prin extinderea cunoștințelor teoretice, istorice și literare; selectarea imaginilor plastice potrivite pentru ilustrarea lucrărilor muzicale cu caracter contrastant; caracterizarea

muzicală proprie a unor personaje, acțiuni, fapte, a unor fenomene naturale, utilizând termeni, expresii specifice; transpunerea impresiilor, ideilor, sentimentelor muzicale în limbajul altor arte: în versuri, în mișcări corporale plastice, în desene, sculpturi și colaje.

Competențele specifice ale disciplinei respective integrează: ținuta elevului în fața pianului, ținuta mâinilor sale, mișcările libere și naturale; relevarea conținutului imagistic al lucrării și pătrunderea în particularitățile de formă a acesteia: frază, propoziție, perioadă, parte, mișcare, compartimente; studierea particularităților de interpretare a formei ample (allegro de sonată) și capacitatea de percepere a construcțiilor muzicale ample; demonstrarea potențialului tehnic la pian, bazat pe abilitatea de interpretare a gamelor, exercițiilor și studiilor pentru însușirea calitativă a repertoriului de virtuositate; dezvoltarea auzului polifonic și a gândirii polifonice bazate pe interpretarea creațiilor de factură polifonică; deținerea unei pedalizări corecte, coordonarea ei cu auzul, frazarea, caracterul și stilul lucrării; studierea noțiunilor de „gen”, „stil”, „curent muzical”; studierea particularităților stilistice de interpretare a repertoriului clasic și autohton; interpretarea în ansamblu, acompanierea creațiilor vocale și instrumentale, demonstrarea abilității de a crea imaginea artistică integrală în ansamblu; interpretarea a prima vista, ce demonstrează

deprinderile de studiere independentă și creativă a creației muzicale.

Competențele/abilitățile/deprinderile la pian sunt specificate conform prevederilor curriculumului școlar, acestea includ nu numai componenta cognitivă, ci și cea operațional-tehnologică, motivațională, etică, socială și comportamentală.

Principalele scopuri ale educației artistice vizează, drept obiective, „deprinderile, cunoștințele și înțelegerea artistică – „aprecierea critică”, „moștenirea culturală”, „exprimarea/identitatea individuală”, „diversitatea culturală” și „creativitatea”.

Există legături cross-curriculare importante între arte și alte arii ale curriculumului. Mai multe programe de învățământ artistic includ scopuri pentru dezvoltarea deprinderilor-cheie, cum ar fi dezvoltarea abilităților sociale și a celor de comunicare și câteva au un scop specific, de a încuraja legăturile dintre disciplinele artistice și alte discipline (non-artistice).

În concluzie, menționăm că prin cele prezentate în acest articol se confirmă că Strategia „Educația 2020” și Codul educației relansează educația și instruirea în actualitate în baza principiilor libertății și ale dreptului la studii, inclusiv și îndeosebi cu referință la cele ce vizează educația muzical-artistică întru dezvoltarea intereselor și opțiunilor proprii, conform aptitudinilor și capacităților, potențialului de care dispune fiecare elev. *Școala de arte, ca instituție de cultură, își*

restructurează activitatea în corespundere cu noile politici educaționale axate pe implementarea pedagogiei/didacticii competențelor și a conceptului de „asigurare a calității educației”, realizând o nouă viziune asupra proiectării finalităților pedagogice și a procesului de învățământ. *Modelul praxiologic al structurii de funcționare a instruirii/învățării* cu valoare de paradigmă reprezintă esența schimbării în pozitiv din perspectiva competențelor și a calității educației.

Bibliografie

- 1.COJOCARU, V.Gh. Competență-Performanță-Calitate. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019.
2. COJOCARU, V.Gh. Schimbarea în educație și schimbarea managerială. Chișinău: Lumina, 2004.
3. CRISTEA, S. Fundamentele pedagogiei. Iași: Polirom, 2010.
4. CREȚU, C. Curriculumul diferențiat și personalizat. Iași: Polirom, 1998.
5. Codul educației, 2014.
6. CIOLAN, L. Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași: Polirom, 2008.
7. GRANEȚKAIA, L. Tipuri de cunoaștere aplicată în procesul interpretării/studiului creației muzicale. În: Artă și educație artistică, nr. 1 (23). Bălți, 2014, pp. 47-50.
8. IUCU, R.B. Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative. Iași: Polirom, 2008.

9. JONAERT, P. et al. Curriculum și Competențe. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2010.
10. JOIȚA, E. Instruirea constructivistă – o alternativă. Fundamente. Strategii. București: Aramis, 2006.
11. Planul de învățământ, aprobat de MECC.
12. Strategia „Educația 2020”.

Moral education – a fundamental criterion of educational activity, in the direction of the formation and development of the moral consciousness of the individual
Educația morală – criteriu fundamental al acțiunii educative, în direcția formării-dezvoltării conștiinței morale a personalității

Anatoly Kaushan,
doctorand, UPS „Ion Creangă”;
ORCID: 0000-0002-0346-5167

Evelina Gorobet,
doctorandă, UPS „Ion Creangă”
CZU 37.034

Abstract

The essence of moral education is concentrated axiomatically at the level of the first principle, which highlights the necessary pedagogical correspondence between moral theory and moral practice.

The objective dimension of moral education of an axiological and sociological nature is expressed, on the one hand, by moral norms and values, and, on the other hand, by